

استخوان‌شناسی انسانی در باستان‌شناسی

(دست‌رال‌جل نحوه نگاه‌داری و تعامل با بقایای اسکلت انسانی در باستان‌شناسی)

دکتر س. م. ملاد هاشمی

و

دکتر حامد وحدتی‌نسب

(دانشگاه تربیت مدرس)



عنوان و پدیدآورنده : استخوان‌شناسی انسانی در باستان‌شناسی: دستورالعمل نحوه نگاهداری و تعامل با بقایای اسکلت انسانی در باستان‌شناسی/سیدمیلاد هاشمی، حامد وحدتی‌نسب.

مشخصات نشر : تهران: ندای تاریخ، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری : ۱۸۵ص

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۷۵-۲۱-۵

وضعیت فهرست نویسی : فیا

رده - ی: کتبه : ۱۳۹۸/۵/۸۵۲ الف

رده - ی: دیوبی : ۱/۹۳۰

شماره کتابشناختی : ۵۶۲۳۵۷۴



استخوان‌شناسی انسانی در باستان‌شناسی: دستورالعمل نحوه نگاهداری و تعامل با بقایای اسکلت انسانی در باستان‌شناسی

پدیدآورندگان: سیدمیلاد هاشمی، حامد وحدتی‌نسب

حروف چینی، صفحه آرایی و نظارت: موسسه و انتشارات ندای تاریخ

طراح جلد: معصومه همراه

چاپ و صحافی: روز

چاپ اول: ۱۳۹۸

تیراژ: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۷۵-۲۱-۵

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و در اختیار موسسه و انتشارات ندای تاریخ است.

۱	پیشگفتار.....
۳	مقدمه.....
۶	بقایای انسانی.....
۱۳	ارزیابی، طرح و مجوز کاوش.....
۱۵	آماده‌سازی پیش از کاوش.....
۱۷	ردابی و یافتن گورهای انسانی.....
۲۱	مرحله کاوش.....
۲۹	ستندسازی و طراحی.....
۳۵	عکسبرداری از لایه کاوش.....
۳۸	نام‌نویسی و تهیه شناسنامه قطعات.....
۳۸	حفاظت و نگهداری حین کاوش.....
۴۲	جابجایی اسکلت‌ها از یافت‌بافت شناسی.....
۴۵	برداشت نمونه.....
۵۱	پس از کاوش.....
۵۱	تافونومی.....
۵۷	اقدامات مرمتی و حفاظتی.....
۶۱	تهیه شناسنامه برای قطعات.....
۶۲	وصالی.....
۶۳	آنالیز بقایا.....
۶۶	تخمین سن.....
۸۸	تعیین جنسیت.....
۹۴	تخمین طول قامت.....
۹۸	تعیین تبار و قومیت.....
۱۰۱	نگاهداری و حفاظت از بقایا پس از انجام مطالعات.....

- نگاهداری در انبار و تهیه بایگانی ۱۰۱
- نمایش در موزه‌ها ۱۰۳
- مواجهه اتفاقی با بقایای اسکلت انسان ۱۰۴
- پیوست‌ها ۱۲۹

www.ketab.ir

پیشگفتار

یکی از مهم‌ترین یا نه‌هم‌ها، اصل از پژوهش‌های باستان‌شناسی، بقایای بدن انسان است. این بقایا حاوی اطلاعات زیادی دربارهٔ نحوهٔ زندگی، پاورها و جهان‌بینی، نظام اجتماعی، زد و خوردهای سیاسی، خویشاوندی، رژیم غذایی، پاورها و جهان‌بینی، نظام اجتماعی، زد و خوردهای سیاسی، بیماری‌های شایع در گذشته و مواردی از این دست هستند. شوربختانه، استانداردهای کاوش و بررسی بقایای اسکلتی انسان در باستان‌شناسی ایران در حال حاضر بسیار پایین است و باستان‌شناسان معدودی در کشور ما تلاش می‌کنند که حتی به میانگین سطح توجه کشورهای صاحب‌نام در باستان‌شناسی جهان در این زمینه نزدیک شوند. نظر به مشکلات ذکر شده و اهمیت این بقایا، در جلسه‌ای که با ریاست محترم وقت پژوهشگاه، فرهنگ و گردشگری، برگزار شد، ضرورت نگارش کتابچه‌ای به عنوان راهنمایی برای چگونگی کاوش، نگهداری و بررسی و تحلیل مقدماتی بقایای انسانی مورد بررسی قرار گرفت و تصویب شد.

بر این اساس نوشتار پیش رو تنظیم و نگارش شد. در این کتابچه، در کنار اصول و پیشنهادهای برای چگونگی برخورد با این گونه بقایا از زمان برنامه‌ریزی‌های پیش از کاوش تا مراحل تحلیل در آزمایشگاه، نگهداری و بایگانی بقایا و حتی، نمایش در موزه‌ها ارائه شده است. امید است نگارندگان این نوشتار، قدم‌هایی هرچند کوچک، ولی مثبت در جهت توجه درخور به بقایای انسانی در باستان‌شناسی ایران برداشته باشند و توجه پژوهشگران کشورمان، به ویژه نسل جوان باستان‌شناسان را به اهمیت بقایای انسانی جلب کنند.

بافت‌های بدن انسان به‌طور کلی به دو دسته نرم و سخت (استخوان و دندان) تقسیم می‌شوند. از آنجا که در گذر زمان، بافت‌های نرم بسیار زودتر از استخوان‌ها و دندان‌ها تجزیه و نابود می‌گردند،

عموماً در مدارک باستان‌شناسی تنها بافت‌های سخت، آن هم اغلب به صورت ناکامل یافت می‌شوند. از این‌رو در این نوشتار، تنها نحوه کاوش این بافت‌ها، حفاظت و نگهداری و روش‌های مقدماتی تحلیل آنها در آزمایشگاه بررسی می‌شوند. دلیل دیگر برای عدم بررسی بافت‌های نرم آن است که کاوش و بررسی این‌گونه بافت‌ها تخصص‌های ویژه خود را می‌طلبند که عموماً از حیطه توانایی باستان‌شناسان عادی خارج است.

حامد وحدتی نسب

میلاد هاشمی

پاییز ۱۳۹۸